

ECCLESIAE DEI PROPAGATOR.

AZ-AZ:

AZ ISTEN EGY HÁZÁNAK
TERJESZTŐJE
DÜTSŐSEGES SZENT

I G N Á T Z
P Á T R I Á R K A

JESUS Társasága Alkotojának dicsőretek tisztelete.

Melhyet

Nemes Királyi Nagy-Bánya Városában Szent
Háromság egy nagy ISTEN tiszteletére fel-építetett Tiszte-
lendő Péter Jesuiták Temploma felnyitásának első ünnepléie al-
kalmatosságával élő nyelvvel hirdetett; monstanában pedig
nyomtatásban ki-bocsátott

Egy Szerzetes JESUS Társaság-béli áldozó Pap.

ILLUSTRISSIMO

AC

REVERENDISSIMO DOMINO

DOMINO

LADISLAO

MATYASOVSZKI,

Condam

NITRIENSIIUM ANTISTITI

De DEO, de REGE, de PATRIA
LONGE MERITISSIMO.

Collegii Societatis JESU Nagy-Banyæ
CONDITORI.

In

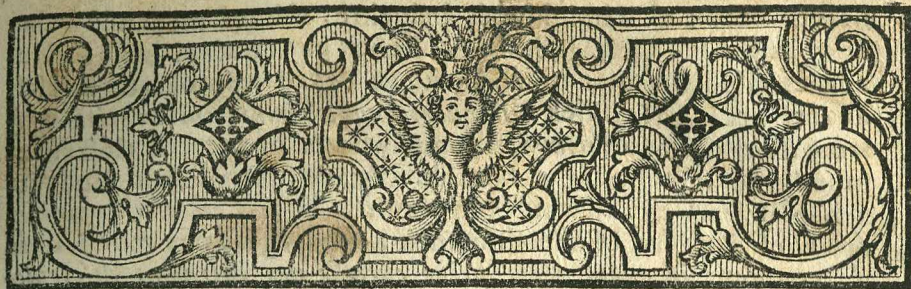
Grati monumentum animi

PARENTIS OPTIMI

Posthumis Honoribus

FILII

D. D. D.

AZ ISTEN EGY-HAZA TERJESZTŐJENEK
LOJOLA SZENT IGNATZNAK
D I T S I R E T E.

T H E M A.

In quacumque domum intraveritis, primùm dicite :
Pax huic domui. *Luc. 10. v. 5.*

Valamelly házba bé.mentek, előszer azt mondgyátok:
Békesség e' háznak.

RÓVID SOMMA.

Ilendő dolog volt hogy ezen Szent Tem-
plom fel-nyitásának első ünneplése alkalmat-
osága dütsőséges Szent IGNATZ Pátriárka
ünnepe napjára rendeltetnék : mivel ő élté-
ben *Ecclesia DEI Propagator* az ISTEN Egy-
Házának nagy terjesztője volt : I. Sok számtal-
an templomokat fel-épitvén az Istennek.

II. Sok számtalan templomait el-rontván az ördögnek.

Mivel hogy a' Békesség mondás régi és közönségesen bé-vett *Corn. à L. 12.*
köszöntés volt a' Zidóknál, mellyel a' békességből bővségesen ere- *in Cap. X.*
dendő mind jelen-való, mind következő jőknak áldomást egy *v. 12. Malb.*
mást köszönettel illetvén kívánták ; azért el-rendelvén Urunk az

hetven-kettőt a' Váralokba és helyekre, a' hová menendő vala, hogy az ISTEN Országá közegetésének hirdetésével mint Kalauzok és elől-járok utat tünálnának, az egyéb szép oktató intések közdtt azt is adá nékiek: *In quamcunque domum intraveritis primum dicite: Pax huic domui*, valamelly házba bé-mentek előszer azt mondgyátok: békeiség e' háznak. Arany-Szájú Szent János itt a' ház által az egy-házat, templomot-is érti: *Communis omniura domus est Ecclesia*; Mindenikünknek közdnséges, úgy mond, háza a' templom, *in quam vobis prius egressis nos intramus discipulorum formam retinentes: ideoque communiter omnibus statim atque ingressi fuerimus, ut illis datam legem sequamur, pacem offerimus*, azért (helyesen és fel-vett rzélem magyarázattyához igen alkalmatofon hozzá-veti,) Tanítványok szokását meg-tartván, és nékiek adatott törvényt követvén, mihelyt bé-megyünk egy-mást közdöntvén békeiséget mondgyunk.

A' Nagy Irgalmas ISTENnek véghetetlen kegyes jó-voltából már el-érkezett tölétek-is régtől-fogva ohajtott boldog úddó, mellybe Néhai Nagy-emlékezetű Nagy - érdemű Méltóságos Ur *Matyafovszki Laszlo* Nittrai Püspöknek Szeged Várasáról ide Nemes Királyi Nagy-Bánya Várasába (holott akkori boldogtalan úddóben *Messis quidem multa Operarii autem pauci*, az aratás ugyan sok vala; de kevesek a' munkások) által-hozattatott Istenes fundátziós költtségével (a) Szent Háromság egy ISTEN tizttségére fel-épített, mái nap ISTEN kegyelméből az igaz Keresztyén Bányái hivek ajtatofságának gyarapodására fel-nyitott Szent Templomba számoson őszve-gyülekezettek. Mi következik? hanem *in quamcunque domum intraveritis, primum dicite: Pax huic domui*. Valamelly házba bé-mentek előszer azt mondgyátok: békeiség e' ház-

Luc. 10.
v. 2.

Luc. 10.
v. 5.

(a) Ladislaus Matyafovszkius Sacrorum Nitriae Antistes Collegium Societati primum Szegedini posuit, inde tum obnoxia Turcis Temesia Nagy-Banyam locum oportuniorem translatum est. Hic illud ex vero dici poterat: *horrens tribulis ac senibus arum!* paucos rei metallicae Praefectos excipias, nulla sane religionis vestigia cernere licebat. Tandem 1676. publica Regiae Quaesturae, Cameram dicunt, Scepusiensis autoritate *Adamo Abadi* Provinciae Austriae Praefide sterilis hic ager *Valentino Balogh* Societatis Homini excolendus traditur. Non diu tenuit cultura. Incenta flammis Tökölianis Nagy-Banyae messis in herba exacto Colonis relinquenda fuit non sine gravissima agri devastati iactura: Catholici, odio nominis in carcerem missi, mancipiorum instar male accepti sunt. Uni, monetae Administro, tetri squallore ergastuli animam exturbarunt. Alterum vestigalibus exigendis Praepositum, bellicae machinae, cui adstrictus erat, pondus oppressit. Fortunis alii, honoribus alii exuti sunt, qui tamen haec inter acerba licet nefariis se castris adjungeret, erat nemo, unum praeter, & illum admitti so-

háznak. Mivel elő-járóim, egyfzer's mind az ISTEN akarattya-
 •ból az el-ozlot hetven-kettők közül mint leg-kissebb, leg-méltal-
 anabb tanítvány rendeltetem, hogy élő nyelvemnek tanításával
Regnum DEI az ISTEN Országát először itt hirdessem, illendő: *Luca 10.*
 hogy én-is Urunk parantsolattját követvén beszédem elejét a' kö-
 zönséges kölszöntésen kezdgyem. *7. 9.*

Azért te hozzád fordulok, téged először üdvözlek Szent Há-
 romság egy ISTEN dütsőségére fel-alittatot, mái nap szerentsé-
 sen fel-is nyitott áldott Szent Templom! *Pax huic domui*, Békef-
 ség e' háznak! Először te töled örök mindenható, felséges Atya
 ISTEN, a' kitől *omne datum optimum, O' omne donum perfectum* *Jacob 1.*
de sursum est à Patre luminum, úgy mint világságoknak Attyá-
 tól, és Menyei áldásoknak kút-forrásától minden jó adományok
 és minden tekéletes ajándékok folyami reánk áradnak. *Pax huic*
domui. Békeféség e' háznak! te töled érettünk meg- testesült ke-
 gyes meg-Váltó Fiú ISTEN! kinek *cum inimici essemus reconciliati* *Rom. 5.*
sumus DEO per mortem ejus, Szent Halála által midőn ellenségek *7. 10.*
 valánk az Istennel meg-békéltettünk. *Pax huic domui*, Békeféség e'
 háznak! te töled vigasztaló Szent Lélek Ur ISTEN, a' ki földre
 való le-jöveled által sok drága ajándékokkal, és tudálatos lelki
 joságokkal világ kerekét meg- tölttetted. Az után *Pax vobis*, te *Joan. 20.*
 néktek Keresztény Bányai hiveknek, ezen Szent Templom Népei-
 nek, lakosinak, békeféség az Atya Istentől és a' mi Urunk JESUS Kri-
 stustól. *7. 19.*

De Kk szabad-é kérdést tennem? mit vélték? *Requiescet su-*
per illum Pax, vallyon meg-nyugszik-é, álhatatoson meg marad é
 ezen a' házon a' békeféség? vagy talám *revertetur* visszra tér mint
 Bábából először ki-küldetett Noë galambja, *qua cum non inve-* *Gen. 8.*
nisset, ubi requiesceret pes ejus, reversa est ad eum in arcam a' nagy *7. 9.*

A 3

VIZ-

leris poenitentem. Sedata subinde tempestas Leopoldi Magni Cæsaris auspicio Annò 1687 Ve-
 teres Coloniae refectæ sunt. Missus Franciscus Ravasz Vir incomparabilis, atque arcendis ea
 tempestate ferocibus lupis vigil simul ac Vaser nomine Molossus. Hic rem Nagy-Bányæ Ga-
 tholicam multum provexit: adnitere Stephano Comite Csákio Supremo Militiæ Præfecto Vica-
 ria Cæsaris pro potestate Divi Martini, scholarum, ac Ministrorum ædes ereptæ, ac præterea
 Paroeciæ D. Regis Stephani administrandæ cura Societati attributa sunt, demùm Annò 1691. no-
 va Cæsaris beneficentia publicò diplomate confirmata. Haud diu post 1689. opera Comitiss
 Sigefridi Preiner armorum Præfeci immortalis memoria Viri, Prædicantes Civitate submoti sunt.
 Occupata Felső-Bányæ, atque in adjacente Tót-falu vico templa, illud assumptæ in Cælum Vir-
 ginis, istud D Joannis Baptistæ honoribus consecrata. Accedit: Vacua Civici Magistratus sub-
 sellia sanioris consilii Senatoribus impleta sunt, atque alia plurima sanctè ac sapienter constituta.

viz-özöni ki-áradások miatt helyt nem találván, a' hol meg-nyugodnék a' lába, meg-tér vala a' Bárkába. Urunk az el-rendelt hetven-két Tanítványoknak jelt adni akarván, mellyből meg-ésmerehsék állandó volna-é valakin vagy nem tőlök adatott békeféség áldása? azt mondá: *Si ibi fuerit filius pacis requiescet super illum pax vestra; sin autem revertetur ad vos.* Ha ott lészen a' békeféségnek fia, meg-nyukszik rajta a' ti békeféségtek; ha pedig nem, hoz-zátok tér. Ithon *filius pacis* az új frigynek szekrényében az-az:

2. Reg. 6.
7. 5.

Luca 19.
7. 5.

2. Reg. 6.
7. 11.

Luca 19.
7. 5.

Luca 19.
7. 6.

Oltári Szentségben Kenyér szín alatt el-rejtett békeféség fia Krisztus JESUS a' ti nagy buzgó ajtatofságtokkal (b) zengedező vigének szavaitokkal nem különbben mint az Ur szekrénye *Obedodom* házához *Dávidtól*, ide bé-vitetett, és tisztá Szent Aldozatok által le-is telepedvén dötösésés *Lojola* Szent *IGNATZ* Pátriárkához, és az ő Szerzetes fiaihoz szintén úgy mint *Zakaushoz* fenn szóval kiáltott, *hodie oportet me manere in domo tua*, mái nap megkell maradnom a' ti házatokban. Mit egyebet gondolhatunk? hanem *requiescet pax*, bizonyára meg telik ez a' ház békeféséggel és ebből eredendő minden Isteni áldomásokkal; azonképen mint *Obedodom* háza meg-tölt vólt az Ur szekrényének három hold napig ott-való maradásáért.

Ide tehát siesetek, ide nagy hamarsággal jöjjetek Szent Angyalok és ditsűlt Szentek feregi! Ide te kiváltképen áma Eg-béli gyüműltsős füge-fának magos tetejére helyezettett *Zakaüs* dötösésés Szent *IGNATZ* Pátriárka *festinans descende*, sietve alá siefs. Imé békeféség fiának *hodie oportet in domo tua manere* megkell maradnia a' te házadban. De látom, hogy nem különbben mint *Zakaüs descendit & excepit illum gaudens*, le-szállot és nagy örömmel be-is fogadá őtet. Mert kié ez az Oltárra helyezettett kép? kinek ünneplésére az Anya-Szent-Egyháztól rendeltett

(b) *Incommoda vobis nostris D. Martini æde alia oportunior Divinæ Triados honori exhibitata est 1718. Fronti illud Ecclesiæ inscriptum: Sacro-Sanctæ & Individuæ Trinitati, Crucifixi Domini nostri JESU Christi humanitati, Beatissimæ & gloriosissimæ semper Virginis secundæ integritati, & omnium Sanctorum universitati. Positum, Dicitum, Sacratum, MDCCXVIII. Hanc R. P. Provinciæ nostræ Præses, cum pro munere suo apud nos ageret ritu Romano expiavit, primusque in ea festo Visitanti Virgini die rem Divinam privatim fecit; dein publicæ populorum pietati aperienda. Patuit pridie Kalendas Augusti, qui Divo Ignatio Societatis nostræ Conditori sacer est, primusque publico cultu à filiis Pater hic cultus. Solenni supplicatione Numen Eucharisticum eò delatum. Dein à septem Sacerdotibus nostris ad septem aras unà litatum est. Hymnusque Ambrosianus habendis pro more gratis decantatus.*

tett ez a' nap? kitsoda oly örvendetes ajtatofsággal ide bé-ve-
zeti? hanem az ő Szerzetes fiai által Sz. IGNATZ Pátriárka.

Bizonyára Kk. illendő dolog-is volt, hogy ezen Sz. Tem-
plom fel-nyitásának ünneplése máj Szentnek jeles napjára rendel-
tették, a' kiről méltán azt mondhatom, a' mit Szent János ír Fi-
ladelfiai Eklésiának Angyaláról, az-az: Püspökéről *faciam illum* Apoc. 3.
columnam in templo DEI mei, az ISTEN templomának, az-az: 7. 12.
Anyá-Szent-Egyháznak egy akkori erős oszlopa volt, hogy annyi
fok dühött eretnek ellenségektől ostromoltatván, és fok helyt na-
gyon meg-is szakadozván le-nem omlott. Illendő volt: hogy e'
jelen-való első ajtatofsággal ő-is itt először tiszteltették, a' kitől
templorum nitor, Cathedrisimi traditio, Concionum ac Sacramento- Brev. Rom.
rum frequentia incrementum accepere, a' Templomok tfinósága, Lecl. 6.
tudatlanok tanitása, ISTEN igéjének hirdetése, Szentségek gyakor-
lása nagy előmenetelt vettek. Egy szóval illendő volt: mivel
ő, a' mint Romai Mártirologium (c) az-az: Mártýrok lajstroma
jelenti, élteben *Ecclesia DEI Propagator* az ISTEN házának nagy
terjesztője, és építő Mestere volt fok számtalan templomot ront-
ván és építvén. Mert a' mint magatok tudgyátok a' bölts
építő Mesternek néha rontania-is kell leg-főképen ha régi meg-
romlott háznak kő-falaiból új épületet teszen. Szent IGNATZ
Patriárka az Istennek meg-fszakadozott házát építette, terjesztet-
te; de nem külömben hanem a' Pogányság és eretnység el-ron-
tott templominak kőveiből, azért templomokat építet és ron-
tot, építet az Istennek, rontot az őrdögnek.

Es ez léfzen máj beszédemnek tzelos tárgya, a' hová mind e'
jelen-való ajtatofságnak gyarapodására, mind pedig Sz. IGNATZ
Pátriárka tisztelségére arányzok. Es mivel építő Mestereknek
első hivatalok az építés tsak utána-való a' rontás, azért először
meg-mutatom mennyi fok templomokat építet az Istennek;
az után mennyi fok templomokat rontot az őrdögnek.

Halgafsátok.

I. RESZ.

(d) Romæ natalis S. Ignatii Confessoris, Fundatoris Societatis JESU Sanctitate & mi-
raculis clari, & Catholicæ Religionis ubique dilatandæ studiosissimi. Martyr. Rom. ad diem
31. Julii.

I. R E S Z.

Szent Ignácz Pátriárka az ISTEN Egy-
Házának nagy Terjesztője volt sok Templomot
építvén az Istennek.

Actor. 7. §.
48. & 17.
§. 24.

AZ Istennek két-féle templomát említi az Irás. Az egyik *manufactum*, kézzel csináltatott, mely fővenyből kövek-
ből és egyéb materialekból őszve-szerkesztetik. Illyen *manufactum* kézzel csináltatott hires és az egész Szent Irásban leg-
nevezetesebb a' Jerusálemi, melyet az ő ki-mondhatatlan drága
szépségeért, soha nem látot nagyságáért, böltsős díszes mestersé-
géért méltán világ tudójának mondhatok. Ezt Salomon Király
az Ur szekrényének csak hét esztendeig építet; de annak épité-
sére harmincz ezer ember vágot fát a' *Libanus* hegyén, hetven
ezer terh-hordók követ, meszet hordottak, nyoltzvan ezeren va-
lának a' kőmiverek, három ezer hat száz Pallér a' dolgofokra gon-
dot viselt, úgy hogy kerék sommába foglalván: száz nyoltzvan ezer
hat száz ember faradozot az építésben. Mellyre Dávid Király
még élteben annyi ezüst és arany talentomot hagyot, hogy ha
mostani arany forintok sommájára fordítanók: *Cornelius à Lapide*
hires Szent Irás magyarázó böltsnek számvetése szerént, ha jól
emlekezem, két ezer, és hat száz milliomot, bizonyára jó tsomó
pénzt tenne. Ez a' *manufactum* kézzel csináltatott templom más
képen *Domus orationis* könyörgés háznak-is mondatatik; a' mint
Urunk mondotta vólt ki-kergetvén Jerusálemi templomból az
árfokat és vévöket *Domus mea domus Orationis* az én házam kö-
nyörgésnek háza,

§. Reg. 5.

Corn. à Lap.
in L. 3. Reg.
Cap. 6.

Hebr. 9.
§. 11.

A' másik: *non manufactum* kéz nélkül csináltatott. Ez főbb
és Nemessebb az előbeninél: mivel az csak testi; e' pedig lelki tem-
plom. Efféle lelki templomok hivattatnak, először: a' Mennyei
boldogság a' kit Szent Pál Apostol *domum non manufactam a ter-
nam in Caelis* * kéz nélkül csináltatott örökké való názuknak
nevez. Az után minden igaz Keresztyén, ki Istennek szentel-
kegyelmében él. *Nescitis quia templum DEI estis vos, & Spiritus*
DEI habitat in vobis * Nem tudgyátok hogy az ISTEN templo-
ma vattok ti, és az ISTEN lelke lakik ti bennetek. Végtére: az
Any-Szent-Egyház, az-az: Keresztyén hivek közönséges gyüle-
keze-

* 2. ad Cor.
5. §. 1.

* 1. Cor. 3.
16.

kezete, holott fundamentos kövek az Apostolok és Próféták; a' fő szeglet-kő pedig őnön maga a' Kristus JESUS, *in quo omnis edificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino, in quo & vos edificamini in habitaculum DEI*, mellyre az egész épület felrakatván nevededik az Urunk templomáya, mellyre ti-is egygűt építettök az ISTEN lakó helyéve a' Lélek által.

*Ephes. 2.
7. 22.*

Nem mondhatom ugyan költemény nélkül hogy Sz. IGNATZ Pátriárka oly Díszes bőrsős *manufactum* kézzel tfináltatott Egyházat rakatott volna az Istennek; mint Salamon Király: mert ez világ tsudája lévén, nem ugy annyira Salamontól; mint őnön magától az Istentől fondáltatott: mivel minden ékességinek, és az Isteni szolgálatra rendeltett eszközöknek hasonlatosságát tulajdon kezeivel le-irván még Dávidnak adta volt, * melly szerént az után építvén Salamon, némelyek vélekedéséből három ezer milliomot reá költött volt; mindazonáltal ha a' Világnak négy részein Európában, Ásiában, Africában, Americában tett drága roppant templomokat, mellyek mind őnön maga, mind az ő el-ozlott Szerzetes fiainak minden némű munkálkodási által fel-állítottak, egybe-foglalnók, talám (mondom talám) hasonló arrú templomot Jerusálemhez tfináltatott; és ha nem-is tfináltatott volna külső bőrsőre nézve, bizonyára a' belsőre nézve, tudni illik a' lelki jókra és hasznokra, mellyek az ő templomból erettnek, fellyül haladobbat fondált.

** 1. Paral.
28. 7. 10.*

Mert ha Urunk mondása szerént minden *Domus Orationis*, Könyörgés ház, *Domus mea*, az Isten háza. Ha Bonaventura Doktor tanításából a' Templom nem egyéb; hanem melly * *Sanctis Operibus mancipatur, scilicet Orationum frequentationi, lectionum recitationi, Divina laudis dedicationi & veri Sacrificii oblationi*, Sz. dolgoknak végbe-vitelére, tudni illik a' könyörgéseknek gyakorlására, Isten igéjének olvasására, Isteni Dicsüreteknek ének-szóval való hirdetésére, és az igaz Szent Aldozatoknak fel-ajánlására elintéztetett, bizonyára azt mondhatom Szent Ignáztzról, a' mit Eusebius ír * *Constantinus Tsászárról: Mundum universum Sacro Sanctis templis augustisque Ecclesiarum edificiiis adornandum curavit in singulis urbibus pagisque*, az egész széles Világot minden Városokban és falukban fel-épített díszes templomokkal fel-ékesítette. Hogy ne szólljak most az ő Szerzetes fiairól, kik az egész széles Világ kerekén nagyon el-terjedvén fok számtalan *Domus Orationis*, könyörgés házakat, tudni illik Templomokat, Klastromokat

** Serm. 1.
de Ded.
Eccle.*

** Orat. de
laud. Con-
stanti.*

mokat, Kápolnákat, Oltárokat, Ispitálokat, Semináriumokat, Iskolákat most tulajdon fáradságokkal, most egyebeknek adott jó tanácsokkal, most mutatott szép példájokkal fel-álitottak, hogy ezekről mondám, ne szóllyak, noha szólhatnak: mert a' melly diti-retes dolgot tselekszük a' köz-vitéz, az Hadi-Vezérnek-is tulajdonitak. Kitsoda a' ki ne tudgya hogy Szent IGNATZ Patriárka

* *Br. Rom. Lecl. 6.* által *Templorum nitor & c. incrementum accepere* * a' Templomok tfinofsága tisztelete vizsza hozatatott, mellyeket akkori üdöben mint a' rosz konkoly, nagyon el-terjedett eretnekség mindenüt el-rablott, el-pusztított elől-járójok gonosz tanítása szerint, kik a' mint *Péter Martyrból* írja *Arnoldus Corvinus, talem templorum splendorem reprehendunt, luxum appellant, & ex Cacoxilia ortum;*

* *In Justin. Imper. tit. 42.* *Christianorumque templis non convenire contendunt,* * Templomok ékéségét gyalázzák, pazérló mértékletlenségnek hiják, és Keresztyének templomihoz illetlen dolognak álittyák. Es így sok számtalan templomokat el-rablottak Országunkban, és hogy megszűze ne indüllünk el-pusztították ezen Városnak, Szent István első Királyunk tiszteségére fel-álitatott, roppant Nemes Templomát: (d) mert tőlök el-foglalván sok számtalan szemetet ki-hordattunk; úgy hogy méltán panasz szóval mondhatta Urunk felölök: *Domus mea domus Orationis vocabitur; vos autem fecistis illam speluncam latronum* * az én házam könyörgés hazának mondattatik; ti pediglen latrok ba langáva tettétek ötet.

Kitsoda a' ki ne tudgya hogy az ő szorgalmatos munkálkodása által Romában ama hires Klastromok és házak fondáltattak? Először a' Pogányságból az igaz Keresztyénségre meg-tért 'Sidóknak és egyéb Pogányoknak házok. * Másodsót Szent Magdolna *vulgò Converterarum*, feslet életből meg-tértteknek és penitentiát tartóknak Monostora. Az után: Boldogságos Szent Szűz kegyelem Anyjának Szent Marta Klastromában-való tarfasága ismet bo-

trán-

(d) Templum hoc Divi *Stephani* Primi Hungarorum Regis honoribus *Joannis Hunyadi* Hungariæ Gubernator exstrui fecerat; at operi sanè Regio nondum manu suprema imposita hanc addidit Magno Patri par certè filius *Matthias Corvinus* Rex invictus, qui propinquam huic habuit, Regiam. Injuria temporum immixtus in Urbem Calvinus expulsi Romanorum Sacris facillè & istud obtinuit, tenuitque annos prope octoginta sex, donec revocato vero DEI cultu in Urbem suus etiam templo, qui poterat, cultus Leopoldi Cæsaris imperio redderetur. Purgatum à fordibus, specum veriùs ac templum dixisset: elata facillè 40. fordium plauftra Calvinæ pietatis relicta pulcherrima monumenta. Innovatum deinde, atque suo quàm licuit maximè nitori restitutum hac inscriptione: *Honori Divi Regis Stephani & Hungariæ Apostoli dedicatum. Annò Domini MDCCXXIII. renovatum.*

tránkoztató fajtalanságból ki-térendő meg-rögzött Személyeknek. Szent Katalin Klastroma, a' szegénység vagy Anyai gondviseletlenség miatt Szűzeség veszélyében lévő Szűzeknek. Végtére: az árva leány és férfitü gyermekeknek két nagy Ispitályok, hogy nem csak testi-képen, hanem lelki-képen-is Istenes erköltsökben nevedgyenek.

Kitsoda a' ki ne tudgya? hogy tudatlanságban egyszer'smind gonofságban meg-avult akkori boldogtalan üdöben az igen megfogyatkozot Iskolákat Krisztus JESUS példáját követvén a' ki *quotidie sedebam docens in templo* * minden nap tanítot a' templomba, tsak nem minden Várasokban Sz. Szerzete által meg-ujjitotta, felnyitotta, hogy ott az Iffiuság nem úgy annyira a' világi tudományokban; mint az igaz Kerefztyén jóságokban oktattatnék.

* *Matth.*
26. 55.

Kitsoda a' ki ne tudgya hogy Szent IGNATZ bölts tanátsából különb-fele tudni illik Olasz, Görög, Anglia, Német, Magyar Nemzeteknek bizonyos Collégiumok, az-az tanuló gyülekezetek házai fondáltattak? Nem de nem fondáltatott Sz. *Apollinaris* Püspöknek híres *Collegioma*, melly mostanában közönségesen *Collegium Ungarico-Germanicum*, Magyar és Német Collegiomnak mondattatik. Látván Szent IGNATZ hogy Német Országban és körül belől-való tartományokban az *Luthernek* és *Calvinusnak*, mint egy meg-avarosodott kővér szántó-földnek rosz haszontalan bójtorjannak el terjedett követőitől az Istennek, noha meggyőzhetetlen, Vára, tudni illik az Anya-Szent-Egyház erőssen ostromlatatnék; ellenbe kevés védelmező Bajnokok volnának, kik bajt-allani, az ellenséggel meg-ütközni mérészenének addig egygyút tanatskoztak * *Morus* névű Kárdinállal, a' ki Német Országban Apostoli Szent Széknek sok ideig követte volt, és azért Németek nyomorúlt állapottyokat igen-is jól tudta, miglen Harmadik *Julius* Szentséges Fő-Paptól Német Orzági Egyházi Személyeknek Romában *Collegium* fel-nyitattott, és mivel akkori boldogtalan Had-indítások miatt meg-fogyatkozot volt ujjolag Tizen-harmadik Gergely Papától (e) fel-állattatott, bővebb fondátzios

* *Ribad.*
Vita lib.
4. Cap. 6.

B 2

(e) *Collapsum penè Collegium Germanicum à morte Ignatii Gregorius XIII. Pont. Max. instauravit, atque alia tria & viginti in variis Orbis partibus ceu quedam Religionis in Hæreses armamentaria erigi curavit. Inter hæc haud postremum Claudiopoli urbè Nobili Transylvanorum operam conferat Antonio Possévino Societatis Sacerdote. Huic annuos scutatos aureos mille ac ducentos addixerat Pontifex, totidem Stephanus Bathorius Rex Poloniæ ac Princeps Transylvaniæ. Ex Cæsare Baronio & Antonio Passévino intima olim Grego-*

dátzios költséggel meg-gazdagítatott, a' hová Magyar Nemzetis szerentséfen bé-botsátatott, midőn Szent István Királytól tizen-két Apostolok tisztségére fondáltatott tizen-két Kánonokok Romai Káptolonna által vitetett volna. Honnét az után annyifok elő-számlálharatlan Püspökök, Apáturok, Kánonokok, és egyéb baj vivo Leiki Pásztorok fel nevedvén hazánkban el-terjettenek, kik élő nyelvek tanításával, Szent életek példájával, buzgo Apostoli fáradságos legelgetésekkel az Istennek gyenge szelid nyáját a' ragadozó farkasok, és egyéb eretnek vad-állatok agyaros tor-kától szorgalmatosan meg őrizték, a' Krisztusnak le-rohanó félbenvaló aklát a' végső romlástól mint erős ágafok és gerendek megtartották. Es illyen ebből a' Collegiumból ki-vitetett egy erős gerend volt ezen Szent Templomnak, és hozzá akasztott Társaságunk házának Fundátora szerzője Nagy emlekezetű Ur *Matyasovszki László* hajdan Nittrai Püspök. (f) Illyen a' ki fundamentomos követ helyheztet Istenben boldogult Nagy-érdemű Gróf Erdődi Gábor (g) Egri Püspök más egyéb Egy-házi Uri méltóságokkal tudni illik Csákiakkal, Eszterháziakkal, Kolonitsiakkal, Pálfiakkal, Forgácsiakkal, Berényiekkel, Zichiekkel, Barkóczyakkal, hogy

rio familiaritate conjunctis in hoc Seminaria vicies centena aureorum millia infumpta scribit *Georgius Eggs in Pont. Docto Vitâ Gregor.*

(f) Ladislaus Matyasovszkius Nobili in Ungaria genere ortus. Juvenis adhuc melioribus studiis incensus sacratori militiæ adscribitur, ac in Urbem ad D. Apollinaris literis excolendus trajicitur. Hic illa posuit virtutum fundamenta, post in grandem vitæ sanctioris molem affurrectura. In patriam reversus haud diu post à magno illo rerum arbitro *Georgio Szepcsényi* in Nobile Strigionensium Canonorum Collegium adsciscitur. Fulsit hic ingentibus bonarum virtutum radiis, ut ipsum Cæsarem *Leopoldum* fulgor adverteret. Evocatò ad Infulas Colocenses *Leopoldo Koloniisso* Nitriensium Sacerdotio donatur, Regniq̃ue Cancellarius magno Ordinum applausu salutatur. Hoc in fastigio positus ad augendam DEI Præpotentis gloriam, ut Antistitem decet, toto animo insistit. Patribus Piarum scholarum celebre cum Collegio artium Gymnasium, erudiendæ Nobili Adolescentiæ contubernium, Clero suo Nitria Seminarium excitat. Societati nostræ tenues eatenus *Eperiesini* facultates ingenti beneficentia auget, Collegio *Szegedini* constituendo stabiles sumptus attribuit, inde Annò MDCCXIV. Nagy-Bányam translatus. Cœnobium Religiosæ D. *Romualdi* familiæ in agro Ledniczensi Matyasovszkiano juri obnoxio collapsum instaurat. Atque alia longè plurima suprema præcipuè voluntate facit piè in DEUM prodigus. Ergo cùm Patriam implevisset meritis, virtutibus, famâ, ut Cœlum impleret animâ obiit diem suum ingenti omnium dolore Viennæ Austriæ VI. Idus Maji 1705. Dignus qui in animis ac memoria post fata superstes æternùm vivat.

(g) Erdődium illustre ac præpotens in Ungaria genus Gabrielem Antonium mundo credit Pofonii 1684. V. Cal. Octobr. Christophoro Erdődio, & Susanna Palsia Parentibus religiosissimis, à quibus singularem in DEUM ac Superos religionem cum sanguine traxisse videtur Propensam in Divina indolem Adolescens adhuc cum vita DEO consecrat. Datus Tyrna-

hogy egyebekről ne szóllyak, kik Magyar Anya-Szent-Egyháznak sullyos terhét mint vastag marvány Oázisok válaikkal tartották, és mostanában-is tartják szerentséfen, és nem tsak *manufactum* kézzel, hanem *non manufactum* kéz nélkül is tfináltatott templomokat Szent IGNATZ Pátriárka példáját követvén építettek és építenek.

Non manufactum kéz nélkül tfináltatott templom, a' mint már egyszer jelentettem az Anya-Szent-Egyház. Kinek *lapis angularis*, fő szeglet köve őndön maga Kristus JESUS. *Fundamentum* fundamentoma az Apostolok, *Lapides vivi* élő kövek az igaz Keresztyén hivek, *de quibus dicit Petrus*, szólok Szent Agoston Doktor szavaival, *Q vos tanquam lapides vivi coedificamini in domum spiritualem, id est templum DEI sanctum*, a' kikről Péter mondgya: és ti mint eleven kövek egygyüt építettök - fel Lelki házá az-az: ISTEN templomáva. De tudni akarjátok-é *quid est lapides vivi coedificamini?* mit tézzen az: hogy mint élő kövek egygyüt építettök fel? Ha Szent Agoston Doktor feleletének engedünk annyit tézzen mint: *Vivis si credis, si autem credis templum DEI efficieris: quia Paulus Apostolus dicit: Templum DEI sanctum est, quod estis vos.* Elsz ha hisz, ha pedig hisz már Istennek temploma léiz, mert Pál Apostol írja: Szent az ISTEN temploma, melly ti vattok. Annak okaért Szent Agoston Doktor tanítása szerént akkor, *ipsa ergo modo Civitas adificatur*, az Istennek kéz nélkül tfináltatott temploma építetik, mikor *praciduntur de montibus lapides per manus predicantium veritatem, conquadrantur, ut intrent in structuram templi*, a' hegyekből ki-vagattatnak a' kövek az igazságot hirdető predikátorok kezei által, négy szegletre igazittatnak hogy az örök épületbe bé-férjenek. Vagy a' mint máfut világossabban magyarázza: *cum congregantur credentes in Christum: credendo enim quasi de sylva & montibus ligna praciduntur; cum vero*

S. Aug. in Psal. 121.

Ibidem.

Ibidem.

S. August. serm. 256. de Temp.

viam in Generale Cleri Collegium subinde Romam ad D. Apollinaris traductus revertitur, & Strigoniensibus Canonicis adscribitur, ac pauco post tempore Major, ut vocant Præpositus, præficiuntur. Deinde Stephano Telekessio Agriensium Antifiti confecta propemodum ætate, cum jure succedendi adjutor datur. Decedenti succedit, prima omnium cura in eo posita, ut gregem ultra Tibiscanum Vigil pro munere Pastor invitat. Delatus bono Numine Nagy-Bányam longo ordinum Comitatu Annò 1718. Hic Templi fabricæ Divinæ Triados honori erigendæ fundamenta ritu Catholico jacit 20 Junii, qui Divo Aloysio profestus est. Adfiterant operanti Joannes Kiss Agriensibus Canonicis Præpositus, ac D. Petrik eorum de numero itidem Canonicus. Posteaquam rem Divinam, plurimum Antifetis procuráffet, Virum optimum eadem, quæ dederat Mundo, etiam eripuit dies 1744.

verò cathechizantur, baptizantur, formantur, tanquam inter manus fabricorum & Opificum dolantur, collineantur; verumtamen domum Domini non faciunt nisi quando charitate compaginantur. Midőn a' Krittusban hívők egybe gyűjtettnek: mert hit által mint fák, kövek az erdőből és hegyekből ki-vágattatnak, mikor pedig a' Hit ágazatiban oktattatnak, meg-kereszteltetnek, formaltatnak, akkor mint a' kő-mivesek és kő-faragók kezei közt bárdoltatnak, faragtatnak, igazítatnak; mindazonáltal ISTEN házává nem válnak; hanem mikor a' zereget által, mint a' kövek a' mész által, őszve foglaltatnak.

Nem szükség Keresztények elő hoznom melly szorgalmatoson ékesen az Istennek *non manufactum* kéz nélkül csináltatott házát építette Szent IGNATZ Pátriárka, ki-ki azt már által láthatya. Mert ha az ISTEN temploma akkor *edificatur* építették, mikor *congregantur credentes in Christum per manus Prædicantium veritatem*, a' hittől el-szakattak meg-térítettnek, a' Pogányok bálvány imadó setétségéből az igaz Kereszténységnek világosságára Predikátorok kezeivel által hozattatnak, nem de nem építette-é Szent IGNATZ az ISTEN házát, mivel ő *indefessus DEO lucrandis ani-*

* *Br. Rom. mis instabat* * hogy Lelkeket az Istennek nyerhetne faradhatatlan szüntelen munkálkodot, és JESUS neve alatt vitézkedő Szerzetes Társaságának fel-állításával ide tzelozot, *ut ad fidei defensionem, & propagationem, & profectum animarum in vita & doctrina Christiana per publicas predicationes, lectiones, & aliud quodcumq;*

* *Formula Verbi DEI ministerium &c. se utilem exhibeat* * hogy az ISTEN igéjének prédikállála, olvasása és egyéb akár minémű szolgáltatása által az igaz Hitnek oltalmára, gyarapodására és lelkeknek a' Keresztény életben és tudományban-való előmenetekre légyen. Azon kívül azt rendelte hogy Szerzetében lévő Professus Személyek a' közönséges három fogadások kívül kivált hittel kötött fogadással arra kötelezzék magokat (h) hogy akar melly lelkek halznára és hitnek terjesztésére szolgáló dolgot akkori Szentsé-

ges

(h) *Ultra illud commune trium Votorum vinculum speciali ad hoc Voto adstringi, ut quidquid modernus, & alii Romani Pontifices pro tempore existentes iusserint ad profectum animarum & fidei propagationem pertinens, & ad quascunq; Provincias nos mittere voluerint, sine ulla tergiversatione aut excusatione illicò quantum in nobis fuerit (sive nos ad Turcas, sive ad quoscunq; infideles alios, etiam in partibus, quas Indias vocant, sive ad quoscunq; Hæreticos, Schismaticos, seu etiam ad quovis fideles mittendos censuerint) exequi teneamur, Julius III. Bulla exposuit debitum.*

ges Romai Pápák parantsolnak, azt végbe-vinni, és valamely akar Török, akar India és egyéb Pogány tartományokba, avagy hiv Keresztyén, eretnek, és Görög szakadásban lévő helyekre el-küldtetnek tüstént minden údó vontató mentség nélkül, a' mint rajtok áll el-indulni köteleffek legyenek.

Ha az ISTEN háza *edificatur* épittetik, mikor *cathechizantur* a' tudatlanok hit agazatiban oktattnak, nem de nem építette-é Sz. IGNATZ az ISTEN házát? mivel ő nékie *maxima cura & studium, quod jam inde à principio suae conversionis in eo posuit, ut rudes & pueri doctrinam Christianam perdiscerent.* Az Istenhez-való meg-térésének eleitől fogva leg-nagyobb gondgya volt, hogy a' kisdedek és tudatlánok a' Keresztyén tudományt meg-tanulhatnák. Mivel ő általa *Catechismi traditio, Concionum frequentia incrementum accepere*, Katekismus az-az: tudatlanoknak Hit agazatiban-való tanítása, és ISTEN igéjének hirdetése előmenetelt vettenek: mert tőle szentül alkotott Társaságunknak egy fő-tzi-kellye és ponttya a' kisdedek és oktalanok hiti dolgokban tanítása, ezt minnyájan áldozó Papságban-lévő Személyek Professiót vagy más egyéb Rend-béli fogadásokat tévén ígérük, *peculiarem curam circa puerorum eruditionem juxta formam vivendi in literis Apostolicis Societatis JESU, & in ejus constitutionibus contentam,* a' gyermekek tanításának kivált gondvifelését az Apostoli levelekben, és Társaságunknak Reguláiban foglaltatott mód-szerént.

Ha az ISTEN Háza épittetik, mikor *baptizantur* a' Pogányok meg-keresztelttetnek, nem de nem építette-é Szent IGNATZ, az ISTEN Házát, a' ki látván Romában számoson lévő vakoskodó 'Sidóságnak boldogtalan forsát, meg-esik szive rajtok sokakat kö-zülők nagy felebaráti szeretettel, noha meg-szorúlt állapotban-való Romai házunkhoz bé-fogada, miglen külön lakó-helyt nékie szerze III. Julius, és IV. Pál ezen nevű Romai Fő-Püspökökkel el-végez-vén, hogy minnyájan az Olasz-Országi Synagógák a' Pogányságból ki-térendők táplálására ezen háznak bizonyos somma pénzt adóul fizetni tartoznának, kik közül sokan-is, és ugyan elől járók Krisztusnak igaz Messiás létet meg-esmervén meg-keresztelkettek, melly Sz. Keresztség által hányan a' Nap-keleti és Nap nyugoti Indiai tartományokban Krisztus Zászlója ála hódoltattak, nem szük-ség sőt lehetetlen-is elő-hoznom. Tsak egy Xaverius Sz. Ferentz számtalan tartományokat gyalog mindenkor, és gyakorta meztit-áb el-járván, *fidem Japonia & sex aliis Regionibus invexit. Multa*

Urbanus
VIII. in
Bulla Cano-
niz.

Form. Pro-
fess.

Brev. Rom.

centena hominum millia ad Christum convertit, magnosque Principes, Regesque complures Sacro fonte expiavit, Japoniába és más egyéb hat nagy Országokba az igaz Hitet bé-hozta. Sok száz ezer embereket meg-téritvén Kriistushoz Sz. Kereszttségnek vizével meg-mosogatot, kik közül fokban Nagy Fejedelmek és Királyok is valának. Nem olly lelkek üdvöségét szerető buzgósággal viseltetnek a' mostani Kálvinista Prédikátorok, kik a' Kereszttyén Szülőktől származott kisdedeknek inkább Kereszttség nélkül-való vesztéseket akarják hogy sem a' Romai igaz Papoktól való meg-keresztelkedéseket, a' mint itt Nagy-Bányán történt ezer hat száz nyoltzvan kilentzedik éltendőben. (i)

Ha az ISTEN háza épittetik, midőn *formantur* az igaz Kereszttyéni Sz. jámbor életnek követésére formálttatnak, ösztönöztetnek, nem de nem építette Sz. IGNATZ a' ki hallatott mondanía: *Si optio daretur malle se beatitudinis incertum vivere & interim DEO servire, & proximorum salutem, quam certum ejusdem gloriae statim mori*, ha válaasztásomra adanék, inkább az örök boldogságotról bizonytalan lévén élni, és azomba Istennek, és lelkek üdvöségének szolgálnia akarnék, hogy sem bizonyos lévén üdvöségemről mingyárt meg-halni. Nem de nem építette, formálta az ő exercitiomos könyvetskéje által, mellyel számtalanokat nagy Szentsegre szerentséfen vezérlet, kik az után az Anya Szent-Egyházban mint ragyagó csillagok fénylettek, és mostanában-is fénylenek. Ugymint Xaverius sz. Ferentz tiz első társával egygyüt, Borgia sz. Ferentz, Boromæus Károly, Salesius Sz. Ferentz, és egyebek a' kiket nehéz volna elő számlálnom.

Ő melly igazán mondhatom tehát felőled dűtsőséges Lojola Sz. IGNATZ Pátriárka, *Ecclesiae DEI Propagator*, hogy az ISTEN Egyházának terjesztője vagy! Es bizonyára igen-is nagy terjesztője vagy: mert ha az ISTEN materiális Egyháza, a' kézzel csináltatott templomokból áll, ha a' Lelki egyház az igaz Kereszttyén hívek gyű-

(i) Proscriptis, ut jam meminimus Civitate Rabulis tota propemodum in abeuntium ritum Comitatum effunditur. Extra loci portas supremum ignarum multitudinem affari illud egregiae doctrinae saluberrimum dant documentum, ut decedere potius, quam ritu Catholico natos sinant infantes sacro fonte expiari. Infantes nempe, verba exscribere placuit, eorum fide genitorum à macula originali emundari aliunde; Papistarum baptismum vero, utpote purè exoticas superstitionis quasdam Cœrimonias nihil ad abolendum originale peccatum habere virtutis, ut quæ ab instituto Christi sint quam remotissimæ & alienissimæ. Pestilens hæc doctrina occasio fuit, ut aliquot sine fonte decesserint; evulsa tamen ex animis opinio salutaribus simul & acrioribus monitis.

gyülekezete, az-az kéz nélkül tfináltatott templom, nem de nem terjesztetted? mivel annyi fok számtalan kézzel és kéz nélkül tfináltatott templomokat, Egy-házakat álitottál, és ugyan a' Pokol-béli Sátannak el-rontott templomiból.

II. R E S Z.

Szent Ignátz Pátriárka az ISTEN Egy-Házának nagy Terjesztője vólt fok Templomot el-rontván az őrdögnek.

AZ igaz Keresztyén Anya-Szent-Egyház hasonló Keresztyének a' szántó-földhöz: Hogy ez bőv gyümöldsöt hozzon; a' haszontalan avartól és gazoktól meg-tisztítsák és tisztítáa által gyümöldsözövé tétessék. Azért a' szorgalmatos szántóvető gazda mikor régi gondviseletlensége miatt meg-gyökerezett tövistől, gatzól meg-foványittatott földét hasznofsá akarja tenni: mivel a' tövis meg-fójttya a' jó magot, tüzet vet az avarba, kiirtattya a' tövist, ki-gyomláltattya a' gatz, és így készíti az ekéhez. Azon képen ha akarjuk, hogy az Anya-Szent-Egyház terjedgyen, az ISTEN Temploma fel-épüllyön, szükséges hogy az őrdögnek temploma el-rontásék: mert az ISTEN háza különbben nem épittetik hanem a' le-rohanodott őrdög házának kőveiből, mint Luciferrel el-pártolt gonofz Angyalok karai emberekkel meg-tölttetnek.

Az őrdög pedig majma az Istennek; annak okaért valamint az Istennek, úgy az őrdögnek-is két-féle temploma taláztatik, tudni illik *manufactum, non manufactum*, kézzel, és kéz nélkül tfináltatottak. Kézzel tfináltatott volt, melyet Athenás-béliek *ignoto Deo* * egy esmeretlen Istennek építettek, és Sz. Pál Apostol meg-feddi vala őket: *Viri Athenienses per omnia quasi superstitiosiores vos video*. Athenás-béli Férfiak! látom mint ha mindekben leg-babonásabbak volnátok: mert által menvén és látván a' ti képeiteket találtam egy, Oltárt-is a' hol irva vala esmeretlen Istennek. Az után * *Magna Diana templum*, a' Nagy Diána Isten Afzizony temploma, a' kit Efesum névű Varásban *tota Asia, & Orbis colit*, az egész Asia, és Nap-keleti világ tisztelt volt. Ezt az egész Asia két száz húsz Esztendeig épitet a' mint Majolus írja,

* Ath. 17.
§. 23.

* Ath. 19.
§. 27.

* *1^a Corin.* * és abban száz huszon-hét annyi Királyoktól tfináltatott nagy ir-
Coll. 23. toztató oszlopok találtattak. Végtére, melyet Salamon Király!
 minek utána vénségében Afiszony emberek szerelmébe elegyedék,
 el hagyván az igaz ISTENT, és bálványok után indulván, *edifica-*
vit fanum Chamos idolo Moab in monte quod est contra Jerusalem,
 * *4. Reg.* * *Moloch idolo filiorum Ammon,* * építet volt Kámoinak Moab
 11. §. 7. bálványának az hegyen, melly Jerusálem ellenibe vagon, és Mo-
 loknak Ammon fiai bálványának.

Ebből ki-tetzi hogy *non manufactum* kéz nélkül tfináltatott
 őrdőgi templomok nem más egyebek hanem előzőr a' Bálvány-
 imádók és Bálvány-imádó fetétségben vakoskodó Pogányok. Az
 után azok a' kik, noha meg-esmerik az igaz ISTENT, azt tiszte-
 lik; mindazonáltal nem igaz tisztelettel, az az: hittel. Mert vala-
 mint minden joságos tfelekedetnek; úgy bizonyára az Isteni tisz-
 teletnek-is fundamentoma a' Hit, melly nélkül *impossibile est pla-*
cere DEO, lehetetlen tetzeni az ISTENnek. Utóliör a' bűnös
 és halálos vétek gonofságában heverő lélek. Mert a' mint az
 ISTEN kegyelmében lévő ember temploma az Istennek a' hol la-
 kik a' Sz. Lélek; szintén úgy ellenbe a' hálálos bűn által Szentelő
 Malasztól meg foszttatott ember temploma az őrdőgnek a' hol
 kiváltképen lakik a' gonosz lélek.

Rontot-é Kereztyének ilyen templomokat dütsőséges Sz.
 IGNATZ Pátriárka? kétség kívül. Es ugyan előzőr annyi *ma-*
nufactum kézzel tfináltatottakat, mennyi bálványokat a' Nap ke-
 leti tartományokban a' Krístushoz tért Pogányság által Xaverius
 Sz. Ferentz földhöz veretett, mennyi idegen Istennek tiszteleté-
 re fel-álittatott szúrdékokat Indiai Országokban Szerzetes fiai az
 igaz Evangéliomot hirdetvén le-ronttatattak, el-pusztítottattak. Mert
 ezeket és kiváltképen Xaverius Sz. Ferentzet, mint a' Hadi-Vezér
 a' Vitézeket, azoknak el-pusztítására el-rontására Sz. IGNATZ
 el-rendelte volt. Annyit rontot, mennyi eretnekektől hajdan el-
 foglaltattakat Szerzetes fiai által vissza foglalt, meg-Szentségte-
 lenítettetek meg-Szentelt, meg-éktelenítettetek ujjolag meg-éke-
 sitet. De vallyon el-foglalt-é, fel-ékesitet-é valaha valamely tem-
 plomot Sz. IGNATZ? ne meszsze kérlek indüllyatok. Fordítsátok
 szemeiteket tsak Várafotoknak Sz. István Király dütsőségére fel-
 allattatott fő Templomára. Közél nyóltzvan-hat esztendeig Kál-
 vinus igája alatt boldogtalan meg-nyomorodott állapotban nyó-
 gót kitsoda szabadította-meg? kitsoda keferves birtoktól me-
 tette

rette-meg (k) előbbeni ékeségére a' mint ki-telhetet, vízfa hozta? bizonyára ha ti szóllania nem akartok, *lapides hi loquentur*, ezen néma kövek meg-szólalván hála-adó fenn szóval kiáltani fogják hogy Istenben bóldogúlt buzgó lelki Pásztorotok *Ravasz Ferentznek* szorgalmatos munkálkodása által Sz. IGNATZ Pátriárka, a' ki kéz nélkül tfináltatott őrdögi templomok le-rontásában-is igen feletébb iparkodot, tudván: hogy az ISTEN háza semmiképen nem épülhet hanem csak a' Pokol-béli házaknak el-pusztitások által.

El-pusztittatnak a' Sátán házai pedig akkor leg-először, midőn a' Pogányok Kereszténységnek fényes vilagoságára hozat-tatnak, mikor a' hittől szakattak az igazságnak őszvényére vezéreltetnek, és mikor a' gonofzságban el-merültek bűnök undoksá-giból ki-felnek. O melly nagy szorgalmatossággal mesterkedet mind ezekben Sz. IGNATZ! és hogy a' Pogányok meg-téritésekről ne szóllyak: mivel arról már bőven szólottam, nem de nem mesterkedet szóllyatok, tegyetek bizonyosat ti rosz feslet életű Romai Afzszonyi Személyek? kitsoda annyit faradozot ti érettetek? kitsoda a' ti lelki üdvösségetekre Klastromokat fel-állított? kitsoda Fő elől-járó léyén a' bordély házból gyakorta kézen-fogva ide bé-vezetet benneteket? Tudom midőn némelleyek jó akarói közzül Sz. IGNATZnak körülettetek-való gondos fáradságot haszontalan-nak mondanak: mivel az előbbeni el-követett gonofzságokra uj-jolak vízfa tértek, hogy azt felelé: *Si omnibus mea vita curis at-que laboribus id possim efficere, ut vel unam noctem peccato vacuam* Ribad. Vita
praterire istarum aliqua velit: omnes ego quidem nervos contem- l. 3. C. 19.
dam, ut vel illo tam exiguo tempore DEUS non offendatur etiam si
sciam illam statim ad ingenium redituram. Ha, úgy mond, egész éle-

C 2

(k) Occupandis Nagy-Bányensibus templis diu frustra Stephanus Csákus insudabat habito haud uno confesso. Tandem 22. April. 1787. Franciscus Ravasz loci Curio Sacer, ac Domicilio Societatis Superior sic Incltyti Senatus (Regia, ut dicunt, commissio fuerat, cui Csákus praesidebat) Ordines affatus est: Siquidem favente Numinis providentia, atque ita jubente Augusta Caesaris Aula pro dispersi Dominici gregis Pastore huc ab iis, quorum à nutu pendeo missus sum, Paternus & sincerus meus erga DD. Cives amor me urget, ut Dominis meis Nagy-Bányensibus, & filiis in Christo dilectissimis impendentia quaelibet, & temporalia, quantum mihi licuerit, incommoda avertam semper; quare si excelsæ & Apostolicæ Commissionis auctoritatem non læderem, nec liberam Regiamque Civitatem offenderem, pauca mihi dicendi facultatem præberi vellem. Vel Domini Nagy-Bányenses propria, vel rebellium auctoritate templa Catholicè reconciliata recuperârunt, vel non? Si ita? ab ipsismet citatum Regni articulum, qui Ecclesias à Catholicis erectas & ritu Catholico consecratas Catholicis attribuit; ad

nos czéllját el-érhessem: Ide azért vigyázzunk, és *Laudemus Vi-*
Eccli. 44. 1. *ros gloriosos in generatione sua* Dicsérjük a' dicsőséges Férfiakat az
ő nemzetségekbén.

De imé melly nagy csudálkozással mindgyárt eleintén bé-töl-
tetem, a' midőn a' hol együgyű beszédemet akartam végezni, ot-
tan kételenítettém el-kezdeni, tudnia-illik: a' mi Méltóságos Fő-
Papunkon, mint Egri Püspökön, de kezdenem kel egy ugyan Mélt-
tóságos Fő-Papon, és Egri Püspökön; mert leg elsőben ezen Mélt-
tóságos Gróffi Erdőben-való sétálásomban adgya elő magát a' ha-
lálnak egy szomorú nyoma, ugy mint: Néhai Méltóságos Gróff
Első ERDŐDI BAKACS TAMAS ezen Apostoli Hazánknek hai-
dani jeles, és vigyázó kincs-tartója, Nagy-Győri; az után az Egri
Püspökök számában huszon-ötödik szorgalmatos Egri Méltóságos
Püspök, Királyi Fő-Cancellarius, az Anya-Szentegyháznak na-
gyon gyarapító, 's oltalmazó Esztergami Ersekje, a' Magyar Ha-
zának erősen támogató Primássa. Az Romai Anya-Szentegyháznak
veressen tündöklő Cárdinálissa; az Tizedik Leo Páának, a' Pápá-
ságra való választására hatalmas követ, a' holott magának - is a'
Pápaságra Tiz Vótuma vala; kit jól meg-szemlélvén az már nagy
Solennitással választatott Leo Pápa, Constantziápoli Pátriárkai
Eccli. 45. 1. Méltóságra fel-emelt. Oh bizonyára *Dilectus DEO, & homini-*
bus, cujus memoria in benedictione est. Szerelmes volt az ISTEN,
és emberek előtt, kinek emlékezete áldásban vagon. De az kö-
nyörületlen halál, mind ezen Nagy Méltóságokra, és fényeskedő
Uri Titulusokra nem tekintett, hanem Méltóságos Gróffi Fami-
liájának, Magyar Hazának, és az Anya-Szentegyháznak vissza hoz-
hatatlan kárával, le-vágta, 's le-kaszálta.

Alig fordítom el szomorú szemeimet ettől a' gyásztul, már
a' halálnak ujab nyomát látom; mert előmben jön Néhai Nagy-
emlékezettü Méltóságos Gróff ERDŐDI PÉTER Claudia-Hegy
Első örökös Gróff, Tizen-nyolcz Kő-Váraknak, és annyi birodal-
moknak Ura; de a' dühösködő, 's ostromló halál onnan-is ki-vonta,
és magával el-vitte.

Továb látom, miképpen ez a' ki-faradhatatlan kaszás vastag
rendet kaszál; mert nem csak Néhai győzhetetlen Nagy-hírú Nevű
's vitézséggel tellyes Második Méltóságos Gróff ERDŐDI TA-
MÁST, (a' melly Nemzetséges Czimerét egy Tsászari Saffal fel-
ékesi-

ékesítette, hanem a' maga Nevezetét fel-magafiztalta, a' midőn *Eques Sanctissimi Salvatoris* Meg-váltó Urunk Lovas Vitézzének nevezetett) le-vágta, de még az ő szépen virágzó, és nagy reménséget ígérő ágait, és csemetéit-is, ugymint: M. G. ERDŐDI JANOST Egri M. Püspököt, M. G. ERDŐDI ZSIGMONDOT Horvát Országi Bánt, M. G. ERDŐDI Első KRISTOFOT, M. G. ERDŐDI SUSANNAT, és M. G. ERDŐDI ANNAT, csoportosan le-kaszálta.

Nem engedet ez az irgalmatlan halál, felyül emléttetett M. G. ERDŐDI PÉTER, ugyan PÉTER Gróffi Fiának, a' melly vitézsége miat Tűzes Péternek hivattatott: hanem itten-is *Cecidit fortis de medio Israël*, elejtetett ez az erős Vitéz.

Ujabb Tragediás Scéna nyittatik az én járásomban, a' midőn szemlelem könyvező szemeimmal, Néhai M. G. ERDŐDI Bakacs PÁLT illy hafznos, és gyümölcsösön fényeskedő Erdődi M. Erdőnek Palma-fáját, és az ő szép óltoványait; tudnia illik az első Néhai M. Gróff ERDŐDI PAL Fiát, a' második Néhai M. G. ERDŐDI SIMONT Veszprimi Püspököt; a' harmadik Néhai M. G. ERDŐDI harmadik Bakacs TAMAST; a' negyedik Néhai M. G. harmadik ERDŐDI PÉTERT Nagy emlékezetű Horvát-Országi Bánt. Mind ezeket hálomba vágta az rettentő halál.

Innen szaporitom lépésimet, és előmbe ál Mennyei, és világi Meritumokkal teli Néhai M. G. első ERDŐDI KRISTOF, a' ki Serafikus Sz. Ferencz Atyánk Szerzetéből T. PP. Franciskánusok Máriána Provinciájokban lévő fok Tartományokban Hires Sz. Katalini Klástromát fundálta; és velem egygyüt kefergi három szép Gróffi csemetéit. Ugy mint Néhai M. G. ERDŐDI IMRÉT, Néhai M. G. ERDŐDI GABORT, a' ki az felyül emléttetett Sz. Katalin Klástromát ujobban fundamentomábul fel-építette: és Néhai M. G. Monyoró-Keréki ERDŐDI GYÖRGYÖT, a' Claudiá-Hegyí, és Varasd Vármegyének örökös Gróffja Fő-Ispánnya vala, ez nagy summa pénzzel meg-gátolta, hogy a' JESUS Társasága-béli Szerzetefek a' Törököktől fogva ne vitéssenek; mindazonáltal az irigy halál ezen drága Gróffot-is ugyan csak, tovább-való vigasztalására, az Anya-szentegyháznak, Magyar-Hazának, és M. Gróffi Familiájának fen-állani nem hatta.

életem gondyaival, dolgaival csak azt el-végezhetem, hogy valamely azok közül csak egy étzaka vétkezni nem akar, én minden erőmmel azon leszek, hogy oly kevés ideig-is az ISTEN meg-ne bántakodgyék; ambár tudnám, hogy az után azontúl vissza tér gonosz feslet erköltseire.

Nemjide nem mesterkedet, és felejobb-is mesterkedet az eretnekségeknek ki-irtásán? Vóltak Keresztények az Anya-Szent Egyháznak eleitől fogva minden időben a' Krisztus templomának dühös eretnek üldözdi, kik annak ki-magyarázhatatlan éketségét dög-leheletes szájak büdös torhájokkal undokították. Ugy első Sæculumban Apostolok idejében rutítottak az ördöngös *Simon és Cerinthus* az egyebeknek Fejedelmi. Másodikban *Marcion, Valentinus, Cerdon, Tatianus*. Harmadikban *Montanus, Manes*, és a' többi. Mostani időben pedig *Luther és Calvinus*, kik hamis új Evangéliomok hirdetésivel kiváltképen az ISTEN hazának Nap-fénynél fényesbb igazságát nagyon homályosították. De valamint egyéb időkbén némely bizonyos Baj-vivókat rendelt az Ur ISTEN, kik szembe álván meg-hartzolnának. Ugy mint példának okáért: *Simon ördöngös ellen Simon Pétert* Apostolok Fejedelmét, *Arius* ellen *Athanásius*t, *Nestorius* ellen *Cyrellust*, *Jovinianus, Vigilantius, Elvidius* ellen *Hieronimust*, *Manes és Pelágius* ellen Sz. *Agostont*, *Albigensesek* ellen Sz. *Domokost* és Sz. *Ferenczet*; ugy bizonyára mostani ujjító tévelygő Atyafiak ellen-is rendelt az Ur ISTEN egy Bajnokot tudni illik Lojola Szent IGNATZOT.

A' melly keferves, és siralomra méltó időben *Luther Márton* Witembergiai Doktor nagy hamar barát ruhát meg-útván, Bóré Katalint Szűzek Klastromából feleségül, vagy inkább, hogy magyaroson ki-mondgyam, kurvául nagy Istentelenséggel el-jegyezvén, és így akkori időben el-terjedett Szentség-törő bujásoknak utat mutatván Szentséges Romai Pápák Krisztus hely-tartói

alias verò ab ipfis erectas, nec Catholicè consecrandas, vel alias erigendas intrandi in iisque exercitii instituendi non nisi mediantibus Commissariis concedit facultatem, & sub nota infidelitatis incurrenda emanatum, Cæsareo Regiòque Decreto roboratum, & acceptatum contractum violant. Si secundum; volúntne rebellium illa autoritate etiamnum niti? vel non? si ita penam & notam talibus debitam vix ipsos credo evasuros; si non. Ergo Sacræ Cæsareæ Regiæ; & Apostolicæ, nec non Excellæ commissionis stylo se accommodent, qua promptitudine id assequantur, ut tanto se gratis Majestatis demerendis sicut reddituri aptiores, quanto ejus clementissimis nitibus fuerint obsequentiores. Hæc Ravaszius: Habuit pondus, Oratio Regreffi in Curiam collatis capitibus unanimes consilio restituenda decernunt, confessi: *Se nunquam tam dilucidè præcitatæ Articuli sensum intellexisse, sicut R. & Venerabilis D. Pater Superior declaravit.*

tői ellen fel-támadot vólt, azoknak Istentől adatott nagy hatal-
mokat szidalmazván, fokakat az ő gyönyörűséges igája alól el-
vont, ugyan akkor Szent IGNATZ Pátriárka Pampelóna nevű
Várnál álgú golyóbissal meg-sebesítetvén el-eset; hogy szerent-
tséfen fel-kelleyen, ugyan akkor az világi veszedelmes hadakozást
meg-vetvén főbb lelki vitézkedésről gondolkoda, mellyel az el-pár-
toltak ellen meg-győzhetetlen hadat inditana, diadalmas fegy-
verrel az előbbeni birodalom alá az el-vonttakat vízfza holdul-
tatna, hittel kötöt kivált fogadással mint magát, mint szerzetét
Szentséges Romai Fő-Papok engedelmségére kötelezván. Hogy
pedig ez nem magam gondolattya, se ujjomból szopot Lojola Sz.
IGNATZnak szél szó ditsirete légyen, önön magának az Anya-
Szent-Egyháznak bizonyság-tételét halljátok: *Haresi bellum in* Brev. Roma.
dixit eo successu continuatum, ut constans fuerit sensus etiam Pon- Lecl. V.
tificio oraculo confirmatus, DEUM sicut alios aliis temporibus san-
ctos Viros; ita Luthero ejusdemque temporis Hareticis IGNATIUM
ab eoque institutam Societatem objecisse. Az eretnekség ellen ha-
dat inditot olly szerentsés elő-menetellel, hogy közönséges ál-
hatatos vélekedés légyen Romai Szentséges Pápák tanú-bizony-
ságival meg-erősítetett, hogy az ISTEN valamint egyéb üdők-
ben egyéb Szent Fé-riakat, úgy Luthernek és akkori eretnekek-
nek Szent IGNATZOT és tőle fondáltatott Társaságot ellenek
álitotta.

De vallyon minémű végezettel? bizonyára azzal, mellyet a'
Kristusért viadalos Vitézek várhatnak, tudni illik leg-szerentsé-
sebbel. Nem de nem Lainez Jakab Szent IGNATZnak tiz első
Társai közül egy Fő nagy elméjű társa a' Tridentomi Gyüleke-
zetben első Ferdinánd Romai Tsászárnak Draskovits György Pé-
csi Püspök, és Tsászári követ által ki-tett hatalmas kérése ellen
a' Papok nótelenségét, mellytől szabadulást a' Német és Magyar
Országai Egyháziaknak kívánt volt, bölts és fontos beszédével más
egyéb szép rend-tartásokkal meg-tartotta. Nem de nem Canisius
Péter eretnekekkel-való tudós vetekedéssivel, reá bízott Bécsi
Püspökségnek szorgalmatos gondvifelésével, elmés fok írással
Ferdinánd Tsászárnak adatott hasznos tanátsíval Austriában, és
egész Romai Imperiumban nagyon védelmezte. Nem de nem
Pázmány Péter (hogy több külső példákat elő ne hozzak: mivel
ithon valók-is vannak) először Szent IGNATZnak Szerzetes
Fia, az után Esztergami Ersek, és Kardinál az eretnekségnek na-
gyon

ⁿ *In descri.
Com. Pos.*

gyon fel-vitetett templomát el-rontotta, az igaz Anya-Szent-Egyháznak pedig meg-szakadozott épületét fel-építette. Nyilván való bizonytságot teiznek erről magok a' Pártosok; és ugyan töle írott Historiájában világosan írja * Bélius Posonyi Prédikátor: hogy senki Magyar-Országi Evangelikusoknak nagyobb kárt nem tett Pázmány Péternél.

Ezek bizonyára ezek, és más egyéb számtalonnok voltak (kiket bizvást elő-hoznék, ha feletébb Prédikátziom meg-nem őregbedet volna) ámaz hires Vitéz Sámsonok, kik az eretnekség templomának oszlopát meg-rándítván, azt egészlen le-rontották, néha tulajdon életek vesz-ésével. Es ilyen erős Sámsonok voltak azok, a' kiket Mária Ersébet Angliai Királyné Angliában kivált kinokkal kinoztatott, kegyetlenül meg-öletett. Illyen volt Országunkban: a' mi Nemzetünk és hazánk fia Pongrátz István, ugyan abból a' régi Nemes Pongrázti familiából eredendő tsemete. Es először Sáros-Vármegyében Rákóczi Pál akkori Ország Birájának (1) udvarában az eretnek templomok el-rontásában foglalatoskodván; az után Dóczi (m) András Kaffai Fő-Generális kerésére Kaffára által hoztatott, ott Alvinczi Péterrel Kálvinista Prédikátorral gyakorta meg-ütköztvén, az ő és Rajnerus Kaffai Birónak gyűlölségéből Rákóczi Györgytől meg fogattatott, szoros tömlőtzebe vetetett, nagyon kinoztatott más két társaival Grodeczius Menyharttal, és Crisínus Márkkal Esztergami Kanonokkal Istentelenül meg-ölettetett, bizonytságuł hagyván: hogy Szent IGNATZ Pátriárka Szezetes követői vérek ki-ontásával is őrdögi templomoknak rontói legyenek.

Üdvöz légy tehát dűtsőséges Szent IGNATZ Pátriárka! Üdvöz légy *Ecclesie DEI Propagator*, az ISTEN Egyházanak nagy Terjesztője, és építő Mestere! Bizonyára méltán mondhatom felőled: *Universtum mundum Sacro-sanctis templis exornandum curavit*, az egész világot Szent Templomokkal fel-ékesítetted. *Ex-*

ORNAND-

(1) Paulus Rakoczius Sigismundi Transylvaniæ Principis filius. Matris Telegdiæ Religiosissimæ Fæminæ post fata Patris moribus Catholicis educus. Studiorum causâ Græcium Styrorum Urbem datus, ibi melioribus augendæ Religionis Catholicæ difficillima illa tempestate ignibus accensus, profuit plurimum laboranti Ecclesiæ. Vir præterea Societatis nostræ studiosissimus.

(m) Andreas Dóczius à furentibus in carcerem datus, non semel necququam tanta fidei constantia Etsedini obscuro loco gloriosus fidei defensor vitam terminavit.

ornandum curavit, fel-ékesítetted annyi sok kézzel tfinálttatott drága templomokat. *Exornandum curavit*, fel-ékesítetted annyi számtalan kéz nélküi tfinálttatottakkal, tudni illik, bálvány imádó fetétségből az igaz Keresztyéni Hitnek fényességére ki-hozatrott Népekkel, a' Hittől el-szakadott Eretnekek meg-terítésekkel most ISTEN igéjének gyümölsős hintegetésével, most tudatlanok oktatásával, most jámbor Szent Eletre-való őszitőndözésekkel. *Exornandum curavit*, fel-ékesítetted elő-számlálhatatlan őrdőgi templomoknak el-rontásával, mellyek mint szemetek és gazok az ISTENnek díszes Egyházát undókitották. Es mivel olly nagy *Propagator* Terjesztő voltál életedben, légy most *Propugnator* kegyes Oltalmazó szó-szóló Mennyekben * *ut quisquis* * *Orat. Ec.* *hoc templum beneficia petiturus ingreditur, cuncta se impetrasse latetur*, hogy ki-ki lelki és testi szükségekben lévén igaz ajtatossággal ezen Szent Templomba bé-mégyen; Szent IGNATZ Pátriárka érdemi és esedezési által mindenekben meg-segitetvén őrvendezve ki-terjen.

Egy vagyon még hátra Keresztyének mi légyen ez? tudni akarjátok? valahol *Pax* Békekség, ott *Gratiarum actio* Hála-adás-is vagyon. Békekség mondással beszédem eleit kezdettem; szükséges hogy Hála adással bé-fejezzem. De kinek? *Nobis bona facientibus* velünk jó tévdőknek. *Principaliter ergo gratias agamus Domino DEO nostro*, (szólok Szent Agoston Doktor szavaival) *à quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum*: Főképen először halákat adgyunk a' mi Urunk Istenünknek, a' kitől minden jó adománynak és minden ajandéknak eredete vagyon, *& ejus bonitatem tota cordis alacritate laudemus quoniam ad construendam istam domum Orationis fidelium suorum visitavit animum, excitavit affectum, surrogavit auxilium*. Es az ő véghetetlen joságát tellyes szivünkől dicsőjük: mivel ezen Könyörgés háznak fel-állítására hivek szivét fel-indította, akarattyát felgerjesztette, meg-segitette. *Et quia opera bona in conspectu suo nunquam esse permittit inania - - adhuc amplius agenda sunt gratia*. Es mivelhogy a' jó tfelekedetek az ő színe előtt hijába-valókká soha nem hagyattatnak, tovább halákat adgyunk, és ugyan először te néked Nagy érdemű, Nagy emlekezetű Méltóságos Ur Matyasovszki László, a' ki ezen Szent Templomot Istenes fon-

S. August.
serm. 256.
de Temp.

fondátziós költséggel fel-alítottad, az után annak, (n) a' ki
ennek fel-álicásában szorgalmatos gond-viseeléssel éjjel és nappal
fáradozot, munkálkodot. *Pax vobis*, Békeféleg ti néktek! &
requies sempiterna, és örök nyugalom!

A M E N.

(n) Franciscus Ravasz Societatis JESU Sacerdos Professus. Primam vidit lucem Tyrnaviæ, ibidem Societati adscriptus Trenchinii vitæ sanctioris fundamenta positurus. Bonis artibus Juventutem perpolivit Unguarini, Tyrnaviæ, Cassoviæ. Emenis studiis Sacerdotio initiatus toto animo procurandæ alienæ salutis institit. Missus Nagy-Bányam difficillimis licet temporibus plurima provehendæ Catholicæ Religionis bono confecit. Tempora temporum injuriâ ab Hæreticis occupata vindicavit; aliud Divinæ Triadi Ladislai Matyafovszkii impendiis cum fabrica Collegii excitavit. Calvinii Ministros multum rei Catholicæ progressibus oburbantes Civitate submovit. At cum hæc feliciter faceret multa infelicia tulit quoque. Oprobriis affectus, ultima ab hominum fæce lapidibus, luto, sordibus exceptus, in destinatam sæpe necem quæsitus etiam; singulari providentissimi Numinis beneficio servatus tamen, erecto semper & intrepido in DEUM animo. Secundum DEUM primas Cultui Divinæ Matris curas impendit. Haud mediocriter accepti ab ea beneficii monumentum est; salvam ac integram ab hoste Tartaro propediem ferro & igne sæviturus, Franciscus circumlata soleanni supplicatione Virginis Imagine DEUM pro salute Civium deprecatur. Res mira! Prominentes è fabrica Collegii canales ceu de munimentis bellicas machinas suspicatus, ne quid detrimenti caperet veritus, nullo Urbis incommodo discedit. Floruit præterea singulari prudentiæ laude Franciscus maximo apud Sumos in pretio habita, quare primum Collegiû Gintense tum Szakoltzense Rectoris potestate gubernavit. Devexa demum ætate vitam, ut vixit, religiosè terminavit. Elatam mortui funus humeris primorum Civium non sinè lachrymis Patrem suum prosequentium.

